

Föreläsning 3

SF1001 HT20, 27/8

LOGIK

Logiska symboler

Logiska resonemang

Logik —

samband mellan **utsagor** (påståenden)

Ex

$$x \geq 2$$

$$x^2 \geq 4$$

$$x^2 \geq 4$$

$$x \geq 2$$

$$x^2 - 4x + 3 = 0$$

$$x = 3 \vee x = 1$$

Utsagor har ett sanningsvärde

dvs de är **SANNA** eller **FALSKA**

---

* Malmö är Sveriges huvudstad

FALSK UTSAGA

* Stockholm är Sveriges huvudstad

SANN UTSAGA

* Stockholm är Sveriges huvudstad

UTSAGA

• Det finns oändligt många primtal **SANN UTSAGA**

• $1+1=3$ **FALSK UTSAGA**

• $a^2-2ab+b^2$ **EQ** **UTSAGA**

• $\int_0^1 x^2 dx$ **EQ** **UTSAGA**

• $\int_0^1 x^2 dx = \frac{1}{3}$ **SANN UTSAGA**

Slutna utsagor: Beror ej på variabel,
har ett fixt sanningsvärde, S eller F

Ex: $0 < 1$, $\pi = 3$

¹¹
Öppna utsagor: Sanningsvärdet beror
av en variabel i utsagan

Ex: $x^2 < 1$

Utsagor² öppna/slutna² Sanna/Falska²

$$x^2 - 2x + 1$$

∃ UTSAGA

$$x^2 - 2x + 1 = 0 \quad \text{ÖPPEN UTSAGA, sann om } x=1$$

$$x^2 - 2x + 1 \geq 0 \quad \text{ÖPPEN UTSAGA sann om } x \neq 1$$

$$x^2 - 2x + 1 \geq 1 \quad \text{SLUTEN, sann alla } x$$

$$x^2 - 2x + 1 < 0 \quad \text{SLUTEN, FALSK alla } x$$

(x förutsätts vara reellt tal. under förstått pga $\geq$)

$$x^2 - 2x + 1 = (x-1)^2$$

$$\begin{cases} = 0 & \text{om } x=1 \\ \geq 1 & \text{om } x \neq 1 \end{cases}$$

Implikation

- Används mellan två utsagor

Exempel:

• $x=1 \Rightarrow x^2 - 3x + 2 = 0$

" Om $x=1$ så är $x^2 - 3x + 2 = 0$ "

" $x=1$ implikerar att $x^2 - 3x + 2 = 0$ "
med för

$$x=1 \Rightarrow x^2 - 3x + 2 = 0$$

" $x=1$ är ett tillräckligt villkor
för $x^2 - 3x + 2 = 0$ "

" $x^2 - 3x + 2 = 0$ är ett
nödvändigt villkor för $x=1$ "

Kan också skrivas

$$x^2 - 3x + 2 = 0 \Leftarrow x=1$$

Om P och Q är utsagor

är $P \Rightarrow Q$ en ny utsaga

"Om P är sann så är Q sann"

$P \Rightarrow Q$ är en
ÖPPEN utsaga

Sanningsvärdestabell

P	Q	$P \Rightarrow Q$
S	S	S
S	F	F
F	S	S
F	F	S

Vilka av följande är sanna implikationer?

• $x = 2 \Rightarrow x^2 = 5$ FALSK

• $x = 2 \Rightarrow x^2 = 4$ SANN

• $x^2 = 4 \Rightarrow x = 2$ FALSK

• $x^2 = 4 \Rightarrow 2 \text{ eller } -2$ MENINGSLÖS
→ EJ UTSAGA

• $x^2 = 4 \Rightarrow x = 2 \text{ eller } x = -2$ SANN

Mycket vanligt MISSbruk av
"⇒" vid förenklingar/beräkningar:

$$\int_0^1 x^2 dx \Rightarrow \left[\frac{x^3}{3} \right]_0^1 \Rightarrow \frac{1}{3} - 0 = \frac{1}{3}$$

$$(x-1)(x+1)(x^2+1) \Rightarrow (x^2-1)(x^2+1) \Rightarrow (x^4-1)$$

Ekvivalens

Om P och Q är utsagor sådana att

$P \Rightarrow Q$ och $Q \Rightarrow P$, så sägs

P och Q vara **ekvivalenta**

$$P \Leftrightarrow Q$$

Exempel $2x = 10 \iff x = 5$

" $2x = 10$ är ekvivalent med att $x = 5$ "

" $2x = 10$ om och endast om $x = 5$ "
OMM (eng IFF)

" $2x = 10$ är ett nödvändigt och
tillräckligt villkor för $x = 5$ "

$P \leftrightarrow Q$ är en öppen utsaga

Sanningsvärdestabell

P	Q	$P \leftrightarrow Q$
S	S	S
S	F	F
F	S	F
F	F	S

Vilka av följande ekvivalenser är sanna?

- $x = 2 \iff x^2 = 4$ FALSK
- $x = 2 \iff x^3 = 8$ SANN
- $\sin x = 1 \iff x = \frac{\pi}{2}$ FALSK
- $e^x = 1 \iff x = 0$ SANN

Exempel: Lös ekvationen $x^2 + 2x - 3 = 0$

$$x^2 + 2x - 3 = 0 \iff \underbrace{(x+1)^2 - 4}_{= x^2 + 2x - 3} = 0$$

$$\iff (x+1)^2 = 4 \iff \underbrace{(x+1) = \pm 2}_{\text{"2 eller -2"}}$$

$$\iff x = -1 \pm 2 \iff x = -3 \text{ eller } x = 1$$

---

vi har ekvivalens i varje steg

$$\text{dvs } x^2 + 2x - 3 = 0 \iff x = -3 \text{ eller } x = 1$$

Ex: Lös ekvationen $\sqrt{3-2x} = x$.

$$\sqrt{3-2x} = x \implies (\sqrt{3-2x})^2 = x^2 \implies (3-2x) = x^2$$

↑ endast implikation här
p.g.a. $(a=b \implies a^2=b^2)$

$$\implies x^2 + 2x - 3 = 0 \quad \text{enligt} \quad \implies x = -3 \text{ eller } x = 1.$$

föregående gilt

Vi har visat $\sqrt{3-2x} = x \implies x = -3$ eller $x = 1$,
ej ekvivalens. Dvs OM $\sqrt{3-2x} = x$ så måste $x = -3$ eller $x = 1$
Men prövning LOGISKT NÖDVÄNDIGT FÖR att se om dess är lösning.

Negation

Exempel: Om P är utsagan

" $X = 1$ " är $\neg P$ ("icke P ")

utsagan

" $X \neq 1$ "

$\neg P$ är en sanningsvärdes tabell
ny utsaga

P	$\neg P$
S	F
F	S

$$\frac{P}{x=1}$$

$$x > 1$$

$$x^2 - 2x + 1 = 0$$

$$\underline{z \neq 0}$$

$$\frac{\neg P}{x \neq 1}$$

$$\underline{x \leq 1}$$

$$\underline{x^2 - 2x + 1 \neq 0}$$

$$\underline{z = 0}$$

Logikens "och" & "eller"

$P \wedge Q$ "P och Q"

sant om både P och Q sanna

$P \wedge Q$ är en

logisk utsaga

sanningsvärdestabel

P	Q	$P \wedge Q$
S	S	S
S	F	F
F	S	F
F	F	F

$P \vee Q$ "P eller Q"
 Sant om minst en av P eller Q
 är sanna.

Sanningsvärdestabell

P	Q	$P \vee Q$
S	S	S
S	F	S
F	S	S
F	F	F

Example:

$$\bullet \quad x^2 = 4 \quad \Leftrightarrow \quad x = 2 \vee x = -2$$

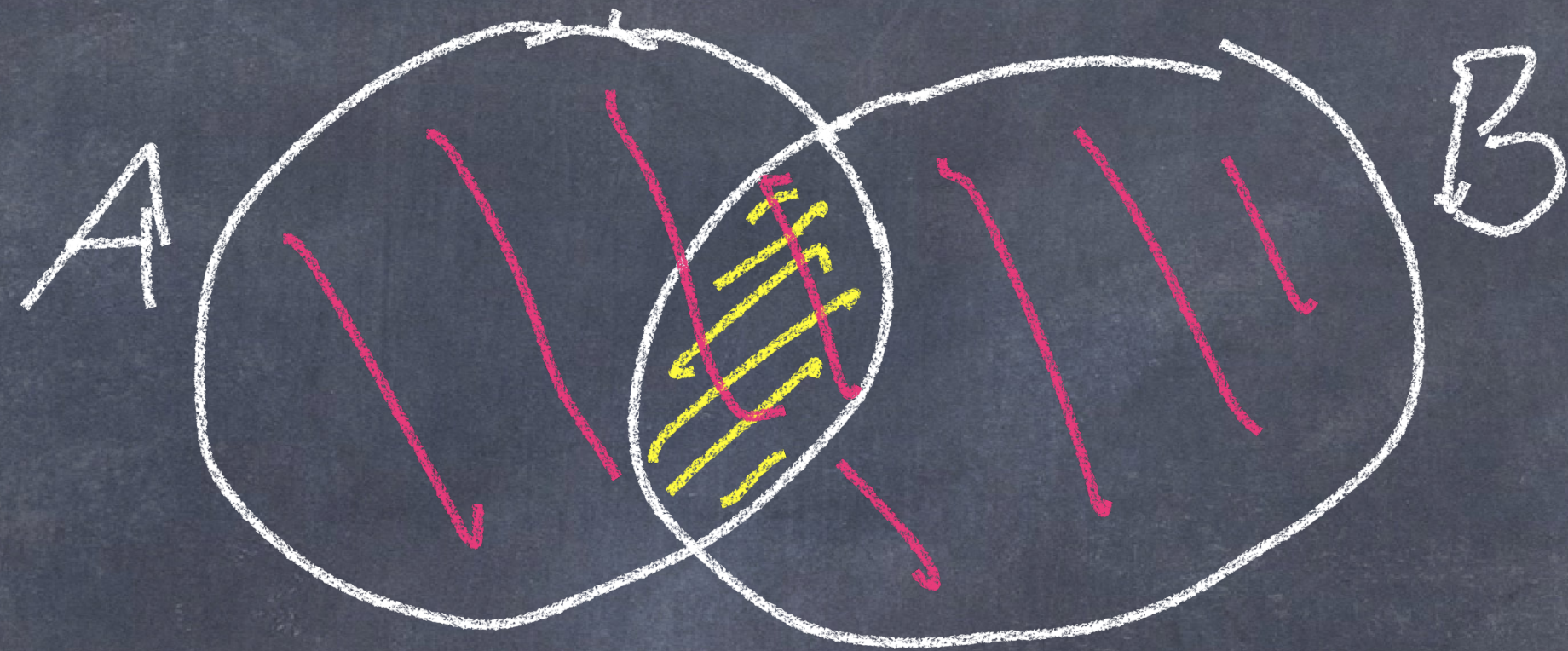
$$\bullet \quad x^2 = 4 \wedge x \geq 0 \quad \Leftrightarrow \quad x = 2$$

$$\bullet \quad x \geq 1 \vee x \leq -1$$

$$\Leftrightarrow \quad [-1 < x < 1]$$

$$[x \in A \wedge x \in B] \iff x \in A \cap B$$

$$[x \in A \vee x \in B] \iff x \in A \cup B$$

Kvantifikatorer

✓ "för alla"

$$\forall x \in \mathbb{R}, x^2 \geq 0$$

$$\forall n \in \mathbb{Z}, \sin n\pi = 0$$

$\exists$

"det existerar"

$$\exists x \in [0, 1], \quad 2x = 1$$

$\nexists$

"det existerar inte"

$$\nexists x \in \mathbb{R}, \quad x^2 \leq 0$$

Kvantifikatorer & negationer

Om P är påstående

"Alla katter har svans"

Vad är $\neg P$?

$\neg P$ är "Det finns (minst en katt utan svans"

Om Q är påståendet

"Det finns (minst en katt
utan svans"

Vad är $\neg Q$?

$\neg Q$ är då påståendet

"Alla katter har svans"

$G = \text{Goldbach's } \underline{\text{förmödan}};$

Alla jämna tal större än två
kan skrivas som summan
av två primtal

Negationen till G :

$\neg G$ är: "Det finns ett primtal
som inte kan skrivas som summa av två primtal"

$$P: \forall x \in \mathbb{R}, x^2 \geq 0$$

$$\neg P: \exists x \in \mathbb{R}, x^2 < 0$$

$$Q: \exists r \in \mathbb{Q}, r^2 = 2$$

$$\neg Q: \forall r \in \mathbb{Q}, r^2 \neq 2$$

Om P är utsagan " $\forall x$ har egenskap S ,"

Så är $\neg P$ utsagan " $\exists x$ som saknar egenskap S "

Om Q är utsagan " $\exists x$ som har egenskap S ,"

Så är $\neg Q$ utsagan " $\forall x$ saknar egenskap S "

Symbolen $\perp$, "falsum"
skär för slutet utsaga som är falsk.

$$\underline{\text{Ex. 1}} \text{ (Alltid sant)} (A \wedge \neg A) \iff \perp$$

$$\underline{\text{Ex. 2}} \text{ (Motsägelse-
bevis)} (\neg P \implies \perp) \implies P$$